

ги та місце, де можна розслабитись»; «Дуже зручно. На свіжому повітрі – інтелектуальна їжа»; «Бібліотека – the best. I love you».

**Волонтер і відвідувачі намету
Вінницької ОУНБ**

же щодня, але ніяк не міг зібратися записатися –

Особливу популярність новинка мала серед студентів, менеджерів та працівників фінансових установ, які почали масово отримувати читачські квитки. «Ходжу повз бібліотеку май-

доки не поставили намет на тротуарі», – зізнався один із 1 068 нових користувчів. Такий успіх надихнув і бібліотекарів м. Крижополя провести подібну кампанію.

Вінницька обласна бібліотека для дітей ім. І. Франка не так давно переїхала до просторого приміщення в Торговельному центрі, побудованому в самому серці міста. Протягом літнього періоду бібліотекарі поєднували традиційні відвідини шкіл та дитсадків із щотижневими заходами для маленьких читачів просто неба.

Отже, саме такими хочуть бачити новітні бібліотечні заклади їхні працівники та відвідувачі. А оскільки бібліотеки – частина сучасного світу, який швидко змінюється, можна з упевненістю сказати, що вони й надалі дивуватимуть нас та змінюватимуть наше життя на краще!

*Н. Людвік, директор,
О. Шевченко, завідувач сектору
ЦБС Оболонського району м. Києва*

ВЕБІНАР ЯК НОВА ФОРМА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

ЗАГАЛЬНОВІДОМО, що нові слова виникають не лише в мові науки. Вони з'являються в усіх сферах нашого життя, оскільки нове пронизує весь навколишній світ – від природи, виробництва, науки, політики до побуту. Свого часу М. Рильський із цього приводу сказав, що нові слова родяться у мові щодня – у міру того, як щодня родяться нові явища і поняття. Так, порівняно недавно (починаючи з середини 1980-х рр., і особливо в 1990-ті) в нашому професійному мовному активі з'явилися такі поняття, як «комп'ютер», «сканер», «принтер», «ксерокс», «Інтернет», «мас-медіа», «аудит», «менеджмент» та багато інших. Здавалося, запам'ятати, осягти їх значення і практичну суть буде неможливо. Але нині без цих слів уже важко уявити наше сьогодення. Втім, інноваційні процеси в мовному середовищі не припиняються, а продовжують раз у раз з'являтися на всіх рівнях нашого буття, і насамперед у професійній царині, проходячи тут своєрідну апробацію. Бібліотечна справа, безумовно, теж не стоїть осторонь від цих важливих, невідворотних процесів, особливо коли йдеться про використання новітніх інформаційних технологій.

У цьому ми переконалися ще раз на початку жовтня 2011 р., коли ЦБС Оболонського району м. Києва готувалася приєднатися до проведення міжнародного вебінару «Вступ до Гайдарознавства», в якому брали участь бібліотеки, музеї, будинки дитячої творчості, школи, що носять ім'я Аркадія Петровича Гайдара, з 44 міст Росії, України, Білорусі.

Переважній більшості наших працівників (не приховуватимемо – якоюсь мірою й авторам цієї статті) довелося попервах з'ясувати, що ж це за незрозуміле поняття – «вебінар»? Врятував, як завжди в таких випадках, Інтернет. Аби полегшити виконання цього завдання колегам, які на практиці ще не стикались із цим професійним неологізмом, пропонуємо коротеньку довідку.

Вебінари – це заходи, подібні до звичайних семінарів. Тут так само передбачено послідовні доповіді, показ презентацій, запитання й відповіді тощо. Проте все це відбувається в режимі реального часу або, як нині кажуть, в онлайн-овому режимі, через Інтернет. Кожен учасник перебуває біля свого комп'ютера чи все, що відбувається на вебінарі, проектується для певної групи учасників на великому екрані. І все це, зрозуміло, не залежить від географії й місцезнаходження тих, що вирішили цілеспрямовано поспілкуватися. Відмінність вебінару від відеоконференції полягає в тому, що з'являється можливість перетворення доволі великої кількості глядачів у реальних співрозмовників. При цьому необхідно лише встановити мікрофон, або ще краще – веб-камери. Отже, проведення вебінарів дає можливість брати участь у багатосторонніх відео- й аудіоконференціях; завантажувати і переглядати презентації та відеоматеріали; спілкуватися у чаті; демонструвати учасникам екран комп'ютера ведучого.

Використання цієї нової технології дистанційного навчання й спілкування також дозволяє:

– значно зменшити витрати на проведення того чи іншого заходу, бо на вебінар не потрібно виділяти чималі кошти на оренду приміщення, поїздки до місця проведення як учасників, так і лекторів, проживання в готелі, добові на відрядження тощо;

– організовувати навчання, спілкування великої кількості людей;

– підвищити рівень проведення семінарів, якість передачі потрібної інформації за рахунок застосування сучасних технічних засобів;

– одержати унікальну можливість, як кажуть, наживо бачити й чути відомих, популярних письменників, діячів науки, культури або їх спадкоємців та водночас спілкуватися з ними в режимі он-лайн і т. ін.

Після усвідомлення практичної переваги вебінарів перед іншими формами професійного спілкування, котрі вже добре відомі й перевірені часом, у нас одразу виникло кілька ідей щодо тематики цих заходів, здатних зацікавити численну аудиторію бібліотекарів усієї України. Втім, ми розуміли, що від теорії до практики під час організації і проведення власними силами вебінарів доведеться подолати шлях доволі тернистий, непередбачуваний, сповнений як певних здобутків, так і прикрих помилок, розчарувань. Тим кориснішою для нас стала участь у вищезгаданому «віртуальному дійстві» не як організаторів заходу, а лише як його учасників.

Тепер, вдаючись до жанру репортажу з місця цієї неординарної події, розповімо про Гайдарівський вебінар, хід його проведення, а також набутий досвід, яким неодмінно хочеться поділитися з колегами.

Отже, коли, де і як усе це відбувалося.

Всеросійський вебінар «Вступ до Гайдарознавства» для працівників дитячих бібліотек, присвячений 70-річчю від дня загибелі А. Гайдара, розпочав свою роботу 4 жовтня 2011 р., о 10-й годині за місцевим часом, у Москві. Інтернет-спілкування було організовано за ініціативою Центральної міської дитячої бібліотеки (ЦМДБ) ім. А. П. Гайдара російської столиці.

О 12-й годині, але вже за київським часом, до учасників вебінару приєдналася група з 35 бібліотекарів ЦБС Оболонського району м. Києва, які зібрались у читальній залі Центральної публічної районної бібліотеки ім. О. С. Пушкіна. Це був перший досвід участі в такому заході. Інтригували і нова форма, і його зміст. Тому, на перший погляд, загальна обстановка в залі була, скажемо відверто, не зовсім робочою, більше святковою, урочистою... У цьому зв'язку хотілося б особливо відзначити відмінну підготовчу роботу працівників Центральної районної бібліотеки для дітей ім. А. Гайдара і фахівців відповідної інженерно-технічної служби ЦБС, які забезпечили належний рівень організації заходу в Києві та якісний показ усього, що було передбачено програмою проведення віртуального семінару в Москві.

Увагу київських учасників відразу привернула з любов'ю облаштована книжкова виставка «Назавжди в країні дитинства», що була сформована з най-

популярніших творів А. Гайдара та численних видань (зокрема новинок) про його життєвий і творчий шлях. Психологічно налаштуватися учасникам на тематику вебінару допомогла також демонстрація на великому плазмовому екрані, призначеному для віртуальних книжкових виставок, відеоролика про біографію письменника, а також звучання відомої пісні «Гайдар шагает впереди...».

Та от на великому екрані з'явилася жива картинка з учасниками вебінару в Москві, паралельно завантажилось презентаційне віконце, де відразу почалася слайд-презентація з музичним супроводом про Літературно-меморіальний музей А. Гайдара м. Стерлітамака (Республіка Башкортостан), який нещодавно відзначав 30 років від дня заснування. На екрані, наче кадри кінострічки, з'явився цікавий сюжет про місця бойової слави юного героя громадянської війни 17-річного Аркадія Голікова...

Взагалі ж картинка на екрані була поділена на чотири віконця. На найбільшому з них, у центрі, так би мовити «для спільного використання», з'являлися зображення або ведучих, доповідачів, або презентації. У віконці, що ліворуч, відстежувався хід виконання програми вебінару, тобто вказувалися в реальному часі прізвище, ім'я, по батькові доповідача, його регалії і тема виступу або з'являлися зображення ведучої, доповідачів, коли у великому віконці йшла в цей час презентація. В іншому віконці висвічувався поіменний список учасників (колективних чи персональних) і гостей вебінару, які зареєструвались, а також вказувалась їх загальна кількість. Ще в одному віконці можна було побачити коментарі та те, як обмінювалися думками в чаті учасники вебінару.

У заході взяли участь почесна гостя вебінару – А. Бажова-Гайдар, дружина Тимура Гайдара, сина письменника, доктор філологічних наук, професор Московського педагогічного університету І. Арзамасцева, письменники Б. Мінаєв та Б. Камов, викладач Літературного інституту ім. О. М. Горького О. Торопцев, журналіст С. Цимбаленко, відповідальний секретар журналу «Библиотечное дело» С. Матліна та ін.

Пані Арзамасцева оприлюднила свою заповітну мрію: разом із літературознавцями-однодумцями створити в недалекому майбутньому ґрунтовну Гайдарівську енциклопедію.

Технічні можливості дозволяли здійснювати підключення не тільки з м. Москви, де, як уже зазначалося, зібралися доповідачі й почесні гості вебінару, а й з інших міст, в яких дбайливо бережуть пам'ять про Гайдара, – Арзамаса, Клина, Калінінграда, Архангельська (Росія), Борисова (Білорусь), Канева, Одеси (Україна). Під час Інтернет-мосту (між виступами головних промовців і після них) працівники бібліотек, будинків дитячої творчості, музеїв та інших інституцій ділилися досвідом популяризації творів письменника, проведення пам'ятних, просвітницьких та правозахисних заходів на його честь, розповідали про діяльність

тимурівських загонів, демонстрували відеоролики й аудіозаписи, присвячені життю і творчості А. Гайдара.

У цьому зв'язку неабияке враження на нас справило підключення з м. Архангельська, під час якого місцеві активісти штабу школярів-тимурівців інформували про хід ініційованого ними судового процесу на захист честі й достоїнства письменника.

Також запам'яталась яскрава, зворушлива відеорозповідь про історію увічнення пам'яті письменника на місці його загибелі в Каневі, про встановлений там пам'ятник, відкриття й роботу гайдарівського музею тощо. За відгуками самих учасників семінару (в чаті), схвальну оцінку отримала презентація-відеорепортаж з Одеської бібліотеки ім. А. П. Гайдара, слайд-демонстрації з міст Калінінграда та Мінусинська.

Як бачимо, програма вебінару була цікавою і насиченою. Ті, що не мали змоги безпосередньо виступити – учасники з найрізноманітніших куточків Росії, України, Білорусі, мали можливість писати коментарі в чаті, обмінюватися враженнями, інформацією і т. ін. Аналіз вміщеного тут матеріалу показує, що учасники вебінару є передусім однодумцями, ентузіастами своєї справи, чудовими вихователями та педагогами, яким небайдужі проблеми молодого покоління. Про це свідчать висловлені в чаті позитивні оцінки проведених презентацій і заходу в цілому. Наведемо лише окремі з них:

– м. Новосибірськ. Ми пишаємось тим, що наша бібліотека носить ім'я А. Гайдара, і навіть назвали куточок письменника «Письменник нашої долі». Дякуємо також Одесі за презентацію. Сучасно! Стисло! Дуже пізнавально! Чудово! Бажаємо творчих успіхів!

– м. Одеса. Бібліотекарі, які безкорисливо, як кажуть, на голому ентузіазмі, працюють з дітьми, – ті ж самі тимурівці! (До речі, на цей запис прийшла миттева відповідь із Новосибірська – «Згодні!»);

– м. Якутськ. З проведенням вебінару справдились наші сподівання на подальше співробітництво наших бібліотек, що носять ім'я А. Гайдара;

– м. Мінусинськ. Сердечно дякуємо особисто Борису Камову за величезний обсяг фактичного матеріалу про Гайдара воєнного періоду.

Приємно, що в чаті було чимало й таких відгуків: «Ми готові надати посильну матеріальну допомогу на створення Гайдарівської енциклопедії!» (м. Борисов); «Приймайте вже замовлення на енциклопедію Гайдара!» (м. Якутськ); «Гаряче підтримуємо ідею заснування літературної премії ім. Аркадія Гайдара» (м. Ярославль). Те, що деякі пропозиції, народжені під час обговорення, знайшли активну підтримку багатьох учасників вебінару, дає підстави сподіватися, що спільними зусиллями ці ініціативи таки почнуть втілюватися в життя...

Разом з тим, підсумовуючи результати вебінару й намагаючись бути достатньо об'єктивними, ми, звісно, не можемо обмежитися лише позитивом та вважаємо за необхідне висловити ряд зауважень та міркувань.

Скажімо, якщо проаналізувати всі виступи провідних гайдарознавців і більшість презентаційних матеріалів інших учасників семінару, то стає очевидним, що окремі порушені теми були досить суперечливими, надто заідеологізованими, з ностальгійними настроями за втраченим радянським минулим. Ще й висвітлювалися надто емоційно, дещо спонтанно, без належної теоретичної підготовки й аргументації, а головне – що окремі доповідачі навіть не припускали можливості альтернативних поглядів. На нашу думку, не можна ідеалізувати постать А. Гайдара, як і будь-якого іншого діяча тих неоднозначних буремних часів. Не треба створювати нових або відновлювати старих ідолів. Біда не в тому, що зруйновано стару ідеологічну систему, а в тому, що не створено нової. І це, на жаль, стосується державотворчої політики не тільки України, а й Росії та Білорусі.

Під час проведення таких заходів у майбутньому конче потрібно враховувати національні особливості історії, культури кожної з країн-учасниць і неодмінно пам'ятати: нас, людей тих чи інших регіонів, земель і держав колишнього Радянського Союзу, безумовно, багато що об'єднує, але є й таке, що потребує від кожного вести діалог на рівних, толерантно і мудро, вміти шукати компроміс, шляхи взаєморозуміння, а це вимагає в першу чергу взаємоповаги, незаангажованості. Вважаємо, що такого рівня підготовки вебінарів (і не тільки) потрібно дотримуватись і під час проведення міжобласних віртуальних семінарів у нас, в Україні.

Що ж стосується технічної складової проведення заходу, то її оцінка також далеко не однозначна. Присутні на вебінарі бібліотекарі Оболонського району м. Києва майже відразу відчували певний дискомфорт із сприйняттям демонстраційного матеріалу: то звук пропадав, то зависало чи було неякісним зображення... Це, начебто, дрібниці, але від них залежить якість сприйняття виступу, емоційний стан слухачів. На жаль, киянам не пощастило поспілкуватися з колегами у чаті, бо через технічні негаразди повідомлення, які ми відправляли, не проходили. Чимало нарікань викликала презентаційна частина вебінару, де зависання хоча б на кілька хвилин кожної з презентацій було нормою. Попервах здавалося, що все це відбувається з вини інженерно-технічних спеціалістів нашої ЦБС, але, зазирнувши у чат, ми побачили, що звідусіль писали про ті ж самі проблеми: «неякісний звук», «в Москві негодящий мікрофон», «презентація не йде», «слайди знаходять один на одного», «постійно переривається то звук, то зображення» і т. ін. Але, заради справедливості, зазначимо, що так було не скрізь – поодинокі віртуальні голоси стверджували, що в них усе гаразд і перебоїв немає.

Добре також, що пізніше, уже після завершення вебінару, організатори надали можливість усім охочим переглянути матеріали віртуального семінару в запису, чим, до речі, ми успішно скористались, суттєво поповнивши деякі прогалини в нашому сприйнятті й розумінні теми через вищезгадані проблеми.

Отже, узагальнюючи досвід проведення цього міжнародного вебінару, хочеться подякувати московським колегам за можливість вчитися організовувати такі заходи, а головне – за чудову нагоду поспілкуватися та обмінятися досвідом роботи, що не тільки сприятиме зміцненню дружніх зв'язків та співробітництва між бібліотечними співтовариствами, а й допоможе невимушено вибудовувати стосунки в культурному просторі наших країн. Не менш важливим підсумком є й те, що ми вкотре перекона-

лись у великих можливостях нових технологій, які дозволяють з легкістю долати величезні відстані. Це зближує людей, дає можливість оперативно одержати актуальну інформацію, обмінятися досвідом, сприяє професійному зростанню. Втім, на наше глибоке переконання, при цьому не треба вдаватися до крайнощів, бо ніякий, навіть найякісніший віртуальний зв'язок, не зможе повністю замінити живі контакти людей, особливо професіоналів-бібліотекарів, об'єднаних великою просвітницькою ідеєю.

ДИСКУТУЄМО

*Н. Семілет,
директор ЦБС для дітей м. Миколаєва,
заслужений працівник культури України*

БІБЛІОТЕКАРІ «КАПІТАЛІСТИЧНОЇ ПРАЦІ», АБО ГОЛ У ПОРОЖНІ ВОРОТА

РОЗКРИВАЮЧИ черговий номер будь-якого фахового видання, я завжди з великим нетерпінням чекаю знайомства з інноваційним досвідом українських та зарубіжних колег, із зацікавленістю читаю статті про шляхи вирішення бібліотечних проблем. І кожного разу ловлю себе на думці: як добре, що у бібліотекарів є свій медіа-майданчик, де, крім усього іншого, можна «зіграти» в професійний футбол і «забити гол» у ворота опонента. Так, я маю на увазі нашу професійну пресу, і в тому числі шановану «Бібліотечну планету», де мені й надано можливість виступити в ролі «захисника» своїх поглядів, ідей, інновацій і відповісти «нападнику» з іншої команди. Футбольні асоціації виникають, імовірно, напередодні «Євро-2012», а дружній «гол» я забиватиму у ворота шановного М. Зніщенка у відповідь на його статтю «Крим – 2011: нова стратегія розвитку бібліотек до 2021 року» (Вісн. Книжк. палати. – 2011. – № 8).

Назва статті – багатообіцяюча! Починала її читати з очікуванням чогось нового і бажанням дізнатися, як стратегію розвитку бібліотек на десятирічну перспективу впроваджуватиме директор обласної бібліотеки для дітей у книгозбірнях Київської області. Але... несподівано знайшла зауваження про бібліотеку, в якій працюю: «Замість того, щоб вивчати і знати зміст літературних творів, бібліотечного фонду, індивідуальних форм роботи з читачами молодшого та середнього віку (до речі, а з підлітками не варто працювати?), бібліотекарі закликають читачів до установ за допомогою «нововведень», – пише М. Зніщенко. – Ох, вже ці бібліотекарі міста корабелів! Кортить їм!» Але апогеєм статті є, на мій погляд, наступний пасаж: «Викликає тривогу те, що досвід миколаївців знаходить своїх прихильників!» Ідеться про нестационарні форми спілкування з потенційними користувачами бібліотеки, спрямова-

ні на популяризацію її послуг, про рекламу в сучасних умовах.

Не хочеться, щоб Микола Павлович подумав: «Зачепило за живе – ось і реагує на критику!» Ні в якому разі! Просто дивує, коли бібліотечний фахівець, керівник із великим стажем роботи, кандидат історичних наук не бачить, що тенденція «йти в

люди», аби донести до потенційних користувачів інформацію про бібліотеку та її послуги, характерна нині для багатьох публічних бібліотек у всьому світі.

Реклама – не тільки «двигун торгівлі»! Для бібліотек – це можливість показати, як вони змінилися сьогодні, якими ресурсами володіють, що можуть запропонувати «просунутому» користувачеві.

Без зайвої сором'язливості скажу, що багато інновацій дійсно надходять від миколаївців. Дух змагальності, здорової конкуренції спонукає нас до пошуку нових, сучасних форм роботи, мета яких – змінити на краще бібліотеки, привернути до них нових користувачів. А користувач сьогодні, ох який непростий! Колеги чудово знають: сучасний «просунутий» підліток не прийде до бібліотеки, в якій немає Інтернету й новітніх носіїв інформації, в якій обшарпані меблі, зношений та неактуальний бібліотечний фонд, буркотливі й байдужі «тітки-бібліотекарки».

Та навіть коли бібліотека має сучасний вигляд і оснащена за останнім словом техніки, треба, щоб про це дізналися ті, для кого вона існує! А шановний Микола Павлович обурено запитує: «Вам що,